

תיכף וישאלו בני' בד' ושם ארון ברית האלדים בימים ההם, הרי דהארון היה אז בבית אל ולכך היו מותרין הבמות והיו מקריבין שם בבית אל כדין במת יחיד.

ואסיף לך להראות מי הביא או הארון לבית אל, כי בסדר עולם (יב) אמרו כי הך עובדא בפלגש בגבעה היה בימי כושן רשעתים והיה אז ירושלים בלא איש מבני ישראל, וכמו שאמר (שופטים יט, יב) @לא נסור אל עיר נכרי, וזה היה סמוך למות יהושע. ועיין בהגהות הגר"א לסדר עולם פרק י"ב. ובשופטים א': ויעלו בית יוסף גם הם בית אל וד' עמם ויתירו בית יוסף בבית אל – כי לדעתי פירושו כי היה הארון אתם, וזהו וד' עמם, שהארון הוא משכנו, וכמו שכתוב ויתיצבו לפני האלדים – לכן אז היה הארון בבית אל, ואז היה עובדא דפלגש בגבעה. וכל זה ברור. ובמשנה פרק משוח מלחמה (סוטה מב) ד"א ההולך... זה מחנה הארון.

והנה בירושלמי מגילה פ"ק הי"ב ר' ייסא בשם ר' יוחנן: זה סימן, כל שהארון מבפנים – הבמות אסורין, יצא – הבמות מותרות, [וזהו כמו שפירשנו מהתוספתא]. בעי ר"ז קומי ר' ייסא: אפילו לשעה כגון ההיא דעלי. ולפי מה שפירשתי מוכח דאפילו לשעה אם יצא – הבמות מותרין וצריך לומר דדוקא כשיצא למלחמה, שלא נח בשום מקום שפיר בעי אם הבמות מותרין, משא"כ כאן נח בשכם ונח בבית אל. ודו"ק' (משך חכמה ראה יב, ח).

וכן צידד בקיצור בשפת אמת (ק"ט). מסברת עצמו שלכך בנוב וגבעון הותרו הבמות [גם למ"ד 'זו וזו שילה' – שלא מצינו שחילקן הכתוב] – לפי שלא נאסרו הבמות אלא כשהמקדש היה עם הארון בתוכו, וכמו שפרשו בגמרא שנקראת 'מנוחה' על שם מנוחת הארון.

וע"ע בהרחבה בענין זה, ובהסבר החילוק בין שילה לירושלים, בספר 'פרקי מועדות' ח"ב פרק כא, עמ' 478 ואילך.

דף קב

'בעי רבי זירא, עולת במת יחיד שהכניסה לפנים והוציאה לחוץ מהו, מי אמרינן כיון דעיילא קלטה לה מחיצתא או דלמא כיון דהדר הדר... – לפרש"י מדובר כשנכנסה לאחר שחיטה, אך לא עבד בה שום עבודה אחרת בפנים עד שיצאה, אבל נראה שאם זרק דמה וכדו' בפנים – הרי היא נחשבת כקדשי במה גדולה לכל דיניה [ולא משום דין 'קליטת מחיצות'], ואם הוציאה לחוץ נפסל ביוצא. והתוס' (כאן ובמעילה ג.) מפרשים שהכניסה חיה.

ורצו לדמות השאלה למחלוקת רבה ורב יוסף בפסולי מחיצה, כלומר קדשים שנפסלו משום שנשחטו בדרום, האם יש בהם דין קליטת מחיצות או קידוש המזבח. ודחו שיש לומר כאן לכולי עלמא מחיצות קולטות שהרי אין הקרבן פסול, ודוקא שם סבר רבה שפסול מחיצה חמור יותר משאר פסולים ולכך קדשים שנשחטו בדרום אין המזבח מקדשם. וכן לאידך גיסא – אפשר שמודה רב יוסף שאין כאן קליטה לקדשי במה קטנה, דלאו מינה הוא ולא נעקר ממנו שמו ללא עבודה.

וספקו של ר' ינאי 'אברי עולת במת יחיד שעלו למזבח... – היינו מחלוקת רבה ורב יוסף (כ"ה לפי סוגיתנו, אבל בסוגיא במעילה המסקנא שספק דר' ינאי הוא בין לרבה בין לרב יוסף), ומדובר כשזרק דמה בבמת יחיד שנפסלה לבמה גדולה [ולפי התוס' שלעיל מדובר כשהכניסה חיה, אפשר שאפילו אם רק נשחטה בבמת יחיד – אינה ראויה שוב לבמה גדולה], והשאלה היא אם יש בזה דין 'אם עלה לא ירד' (עפ"י חזון איש יט, לו; גליונות קה"י).

בהגהות רי"א חבר כתב שר' ינאי חולק על ר' אלעזר דלעיל וסובר שלא קלטוה מחיצות, ולכך מסתפק האם המזבח מקדש. ואולם להסבר החזו"א אין צורך לומר כן. וע"ע ברכת הזבח ושפת אמת.

'מר משני, כאן בחולין כאן בקדשים' – ואם תאמר, אם בחולין מהו שאמר להם שאול ולא תחטאו לה' לאכול אל הדם [ובשלמא אם מדובר בקדשים, הרי הוא אומר להם לזרוק הדם כדי להתיר הבשר]? – יש לומר, לפי שהיו שוחטים על הקרקע ולא היה הדם ניגר ומתמצה יפה והיה נבלע בבשר, לפיכך צוה לשחוט על האבן כדי שיהא הדם ניגר ומתמצא יפה. וכן פרש הרד"ק ז"ל (חק נתן).

(ע"ב) 'במה קטנה שהמום פוסל בהן... תאמר בבמה קטנה שהזר כשר בה' – הרי שזר כשר להקריב בבמות [וכן העבד וכן נשים. תורת כהנים אחרי; תוספתא זבחים יג. ובירושלמי נחלקו בדבר], אבל בעל מום פסול (וכדלעיל טז). ובזה יובן הכתוב בפרשת מומין (אמור כא, כד): 'זיבר משה אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל [לשם מה ציוה הדבר לבני ישראל. ור"א אבן עזרא כתב: יתכן שבא להזהיר שגם בני ישראל השוחטים שלמיהם לא יהיו בעלי מומין, לולא דברי הקבלה. ואמנם משנה ערוכה היא (לעיל לא): כל הפסולים ששחטו שחיטתן כשרה] – צוה אל בני ישראל כיון שהם מקריבים בבמה, אל יקריבו בעלי-מומין. והטעם, לפי שכל אשר בו מום לא יקרב גם במושב שרים, 'הקריבהו נא לפחתך הירצך', לכך גם בבמה אין להקריב אלא תמימים (משך חכמה אמור. וע"ע במובא ביוס"ד לעיל טז).